

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.Н. КАРАЗІНА**

ТАРАСОВА СВІТЛАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 811.111'42'38

**ДИСКУРСИВНА ОСОБИСТІТЬ ДУРНЯ-СМІХАЧА
У КАРНАВАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ
США ТА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ**

Спеціальність 10.02.04 – германські мови

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук**

Харків – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі англійської філології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор
САМОХІНА Вікторія Опанасівна,
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна,
завідувач кафедри англійської філології

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
КОЛЕГАЄВА Ірина Михайлівна,
Одеський національний університет
імені І.І. Мечникова,
завідувач кафедри лексикології та
стилістики англійської мови

кандидат філологічних наук, доцент
ХАРЧЕНКО Олег Валентинович,
Київська Міжрегіональна академія
управління персоналом,
доцент кафедри теорії та
практики перекладу англійської мови

Захист відбудеться “01” грудня 2018 р. о 14.30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.051.27 Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4, ауд. 7-75.

Із дисертацією можна ознайомитись у Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.

Автореферат розіслано “29” жовтня 2018 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. І. Морозова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Карнавалізація сучасного суспільства – це постійне розповсюдження карнавальної енергії, що формує карнавально-маскарадне середовище самореалізації мовної особистості (В. О. Самохіна), яка чинить мовленнєвий вплив на адресата засобами створення комічного ефекту. У дисертації вивчається постать дурня-сміхача як дискурсивна особистість, що перебуває у карнавальному комунікативному просторі США та Великої Британії.

Ключовою фігурою карнавального процесу є людина, яка жартує та спрямовує свій сміх на адресата. Ця діяльність є втіленням *діалогічних відношень* (М. М. Бахтін, В. Н. Волошинов), у межах яких жартівник реалізує свою мовленнєву активність. Феномен жартівника в основному досліджений *літературознавством* (А. В. Голозубов, Дж. Саутворс), зокрема у творчості У. Шекспіра (А. В. Березовська, А. Бредлі). Особистість сміхача розглядається у різних типах *інституційних дискурсів*: медичному (Б. Ворен, Б. Петерсон); політичному (С. О. Шомова, Дж. Колуман); театральному (Д. Роб, Я. Л. Ястребицька); діловому (Д. Келсі, С. О. Троїцький). Низка робіт присвячена аналізу формування особистості дурня в його *історичній генезі* (С. Біллінгтон, Б. Свейн); особливостям функціонування дурня у *фольклористиці* (М. М. Данилова, П. Хаппе); різновидам дурнів як представників *карнавальної культури* (В. Велсфорд, Дж. Дейвіс, О. Клапп, Е. Ю. Францева), особливо їх біхевіористичним характеристикам. Окремого наголосу при дослідженні постаті дурня набуває атмосфера гри та гумору у *гумористичному дискурсі* (В. І. Карасик, К. Делл, К. Дорманн).

Актуальність дослідження полягає у його належності до функціонально-комунікативної парадигми лінгвістичного знання, що бере до уваги мультимодальні характеристики мовлення суб'єкта. Актуальність роботи також обумовлюється залученням ідей діалогізму та філософських принципів діалектики до розкриття мовленнєвої специфіки дискурсивної особистості дурня-сміхача.

Зв'язок з науковими темами. Проблематика дисертації відповідає профілю досліджень, що проводяться на факультеті іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна в рамках тем «Когнітивно-дискурсивні дослідження мови та перекладу» (номер державної реєстрації 0114U004320), «Еколінгвістичний підхід до аналізу іноземних мов та процесу їх навчання в українських вишах» (номер державної реєстрації 0118U002092).

Об'єктом дослідження є дискурсивна особистість дурня-сміхача як суб'єкта карнавальної лінгвокультури США та Великої Британії.

Предметом аналізу є лінгвокреативна інтенційна діяльність дискурсивної особистості дурня-сміхача, яка розглядається через призму загальнонаукових діалектичних принципів.

Мета дослідження полягає в комплексному аналізі дискурсивної особистості англомовного дурня-сміхача (далі – дурень-сміхач) та виявленні специфіки його карнавальної постаті в комунікативному просторі США та Великої Британії. Поставлена мета передбачає розв’язання таких **завдань**:

- обґрунтувати теоретико-методологічні засади вивчення явища карнавалізації як діалогічного процесу;
- визначити дискурсивну особистість англомовного дурня-сміхача як головного суб’єкта карнавальної лінгвокультури;
- систематизувати типи дискурсивної особистості дурня-сміхача в карнавальному просторі;
- експлікувати специфіку дискурсивної особистості дурня-сміхача з урахуванням діалектичних принципів у карнавальній лінгвокультурі США та Великої Британії;
- виявити вербальні, невербальні та надвербальні засоби, що залучаються дискурсивною особистістю дурня-сміхача для створення комічного ефекту як прояву його креативності.

Матеріал дослідження сформовано шляхом суцільної вибірки з художніх і публіцистичних текстів англомовних авторів XIV–XXI століть, у яких репрезентується постать дурня-сміхача. Обсяг текстового матеріалу дорівнює 1577 сторінкам (61,9 друк. арк.). До матеріалу дослідження також залучено 873 скрипти та субтитри відеозаписів діяльності дурня-сміхача (2000 – 2018 рр.) з англомовних телевізійних шоу, художніх фільмів та мультфільмів, що перебувають у вільному доступі на відеохостингу YouTube. Тривалість звучання – 27,3 години.

Методологічною основою роботи є функціонально-комунікативна лінгвістика, що постулює дискурсивну особистість як головного суб’єкта продукування мовлення (Н. Барбієрі, А. Д. Белова, О. О. Селіванова, Л. В. Солощук); розглядає діалогічні відносини в якості основного аспекту комунікації (М. Анжіно, М. М. Бахтін). Проведений аналіз пов’язаний з логікофілософським підходом до поглибленого лінгвістичного аналізу досліджуваного об’єкта (Г. П. Грайс, В. В. Кочетков). Методологічною базою роботи є також дискурсивний підхід (І. А. Бехта, Т. А. ван Дейк, І. М. Колегаєва, О. І. Морозова, А. М. Приходько, І. С. Шевченко); дослідження з теорії мовленнєвого впливу (А. П. Мартинюк, І. Є. Фролова); розвідки з теорії інтертекстуальності (А. Вербицька, В. П. Москвін, О. Д. Нефьодова, Н. П’єге-Гро, В. В. Рижкова) та теорії комічного (М. А. Паніна, В. О. Самохіна, О. В. Харченко), що забезпечує висвітлення лінгвостилістичного забарвлення мовлення (І. К. Кобякова, В. А. Кухаренко,

Л. С. Піхтовнікова, Л. І. Тараненко) дурня-сміхача.

Для характеристики дискурсивної особистості дурня-сміхача у дисертації використовується синтез традиційних та новітніх **методів** лінгвістичного аналізу. Традиційні загальнонаукові методи представлені *описом, аналізом та синтезом*, що застосовуються для виявлення комічної постаті дурня-сміхача; *методом суцільної вибірки* – для систематизації та класифікації типів англомовного дурня-сміхача. Провідним є *лінгвофілософський метод*, який виявляє діалогічну та діалектичну природу дурня-сміхача. *Функціонально-комунікативний підхід* дозволяє продемонструвати в умовах карнавальної комунікації утілення принципу творчої мовленнєвої активності дурня-сміхача з адресатом. Метод *дискурсу-аналізу* застосовується для розкриття загальнонаукових діалектичних принципів у розгляді особистості дурня-сміхача в медичному, політичному, театральному та діловому інституційних дискурсах; *метод інтерпретаційного аналізу тексту* – для пояснення логіки комічної інконгруентності в жартах дурня-сміхача. Елементи *порівняльного та кількісного аналізу* використовуються для підрахунку частотності залучення засобів комічного дурнями-сміхачами у створенні лінгвоситуативного гумору.

Наукова новизна роботи полягає в обґрунтуванні діалектико-діалогічної сутності дискурсивної особистості дурня-сміхача, що знаходить відображення у процесі карнавалізації. У дисертації вперше:

- виокремлено дискурсивну особистість дурня-сміхача як базис карнавальної культури та виділено його чотири основні типи – клоун, блазень, буфон та трикстер, що функціонують у межах діалогічної професійної та непрофесійної сфер реалізації в англомовному карнавальному просторі США та Великої Британії;
- застосовано загальнонаукові принципи діалектичного взаємозв'язку, історизму, протиріччя та творчої активності для розкриття специфіки дурня-сміхача;
- виявлено оригінальні різновиди дурня-сміхача – лікарняного клоуна, трикстера-політика, офіційного та корпоративного блазнів;
- розкрито креативний потенціал дурня-сміхача засобами комічного у вербальній, невербальній та надвербальній сферах.

Наукова новизна отриманих результатів та особисті нароби автора дослідження відображені у **положеннях, що виносяться на захист**:

1. У центрі карнавального комунікативного процесу перебуває дискурсивна особистість дурня-сміхача, який виступає його ведучим. Дурень-сміхач з наміром надягає маску коміка та залучає адресата до комічної гри своїми жартами, використовуючи кмітливі вербальні та невербальні засоби. Карнавальне світовідчуття дурня-сміхача виступає

основою діалогічних відносин, що має вплив на публіку. Лінгвофілософські діалектичні принципи взаємозв'язку, протиріччя, історизму та творчої активності розкривають сутність дурня-сміхача і визначають його як соціальну, обізнану, креативну особистість. Дурень-сміхач реалізує себе у карнавальному просторі, ставлячи за основну мету інтенціональну розважальну діяльність.

2. Базові типи дурня-сміхача у карнавальній культурі США та Великої Британії – клоун, блазень, буфон та трикстер – є дискурсивними особистостями, які відтворюють діалектичну природу карнавалізації сучасного світу. Циркові, естрадні, театральні та лікарняні клоуни зберігають традиційні англомовні імена-антропоніми, які відбивають лінгвокультуру США та Великої Британії і переходять із століття в століття. Сучасні офіційний та корпоративний блазні беруть свій початок від шекспірівських класичних блазнів. Буфон звертається до класичних форм жартування. Трикстер характеризується інкорпоруванням у мовлення зооморфних рис, які у попередні періоди використовувалися англомовними фольклорними трикстерами.

3. У карнавальному культурному просторі США та Великої Британії визначені типи дурня-сміхача вирізняються способами реалізації спільної задачі – розсмішити адресата. З метою контакту з публікою клоуни-характеру удаються до пародіювання, що втілюється прийомами лінгвоситуативної стилізації, демонстрації реалій. Головною особливістю блазня є задіяння продуманого інтерактивного контексту виступу. Буфоном-аматором карнавалізація простежується у формі звертання до шаблонних жанрів комічного. Знаковою традиційною характеристикою трикстера є перенос фольклорної зооморфності (хитрості, лукавства, глузування) у мовлення з адресатом.

4. Порушення норм дурнем-сміхачем втілюється діалектичним протиріччям на мовному, мовленнєвому, логіко-поняттєвому, онтологічному та валоративному рівнях. Протиріччя вираження способів комічного дурнем-сміхачем виявляється у таких сферах: вербальній (мовна гра: каламбур, оксиморон, гіпербола, малапропізм), невербальній (ексцентрика, буфонада, зміна голосу, жести, міміка) та надвербальній (яскравий грим, гіперболізований реквізит, різнокольоровий костюм), де вербальна частина превалює у створенні комічної інконгруентності.

5. Творчий потенціал дурня-сміхача виявляється у креативній діяльності, здебільшого, у мовленнєвій, з використанням різноманітних засобів комізму, зокрема, мовної гри. Клоун поєднує унікально створені комічні тексти з перебільшеннями. Мовленнєва лінгвотворчість блазня проявляється широкою обізнаністю мовних засобів створення комічного. У мовленні буфона превалюють прецедентні феномени: запозичення сюжету, пряма

або змінена цитації, алюзії. Трикстер залучає стилістичні прийоми іронії та сарказму для створення комічного образу.

Теоретична значущість дисертації полягає в тому, що її результати є внеском у функціонально-комунікативний напрямок лінгвістики (виявлення функцій гумористичного спілкування дурня-сміхача та комунікативних властивостей засобів комічного); в теорію діалогізму (встановлення контакту дурня-сміхача з оточенням); у лінгвоперсонологію та лінгвокультурологію (виділення дискурсивної особистості дурня-сміхача як базового типу певної карнавальної культури); у лінгвостилістику (опис стилістичного потенціалу мовлення дурня-сміхача в карнавальному просторі США та Великої Британії).

Практична цінність отриманих результатів зумовлена можливістю їх застосування у викладанні лекційних курсів зі стилістики англійської мови (розділи «Стилїстика тексту», «Стилїстична семасіологія», «Стилїстичні тропи та фігури»), лінгвокраїнознавства (розділ «Велика Британія: країна та люди», «США: країна та люди»), загального мовознавства (розділ «Мова та суспільство»), спецкурсів з теорії міжкультурної комунікації, дискурсології, жанрології та лінгвістичних проблем тексту, у подальшій науковій роботі аспірантів та магістрантів.

Основні положення та результати дослідження викладено у 16-ти публікаціях, з них 2 розділи у зарубіжних колективних монографіях, 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у виданні України, яке включено до міжнародних наукометричних баз, 1 – у науковому періодичному виданні за кордоном, та 7 тез доповідей на конференціях всеукраїнського та міжнародного рівнів (загальний обсяг 3,5 друк. арк.). Особистий внесок дисертанта у роботу з 2-ма розділами у зарубіжних колективних монографіях полягає у визначенні та побудові класифікації основних засобів реалізації психотерапевтичної функції лікарняної клоунади у вербальній та невербальній сферах; у детальному аналізі функціональних характеристик викладача-сміхача, обробці практичного матеріалу та проявів мовної креативності. Особистий внесок здобувача в 1-ну статтю у науковому фаховому виданні України передбачає збір, аналіз фактичного матеріалу та характеристикацію основних типів гумору, що залучаються у жанрі лікарняної клоунади.

Дисертація пройшла **апробацію** на засіданнях кафедри англійської філології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (2015 – 2018 рр.) та 7 наукових конференціях: VI міжнародному науковому Форумі «Сучасна англїстика: до 85-річчя кафедри англїської філології» (м. Харків, 2015 р.); VII Міжнародному науковому Форумі «Сучасна іноземна філологія: дослідницький потенціал» (м. Харків, 2016 р.); X Міжнародній науково-практичній конференції «Міжкультурна комунікація: мова-культура-

особистість» (м. Острог, 2016 р.); II Міжнародній конференції «Художні феномени в історії світової літератури: перехід мови в письменництво («Горизонт очікування»)» (м. Харків, 2016 р.); I Міжнародній науково-практичній конференції «Людина у мовному просторі: історична спадщина, проблеми, перспективи розвитку» (м. Бердянськ, 2016 р.); XV і XVI наукових конференціях «Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація» (м. Харків, 2016 р., 2017 р.); VIII Міжнародному симпозіумі «New Developments in Linguistic Pragmatics» (м. Лодзь, Польща, 2017 р.).

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної теоретичної літератури (352 позиції), довідкової літератури (29 позицій), ілюстративного матеріалу (109 позицій) та десяти додатків. Текст дисертації містить 1 таблицю, 7 схем та 10 малюнків. Обсяг роботи – 10,7 друк. арк., з них основний текст – 7,7 друк. арк.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми, її актуальність, визначено об'єкт і предмет дослідження, окреслено його мету, завдання та методи, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів.

У **першому розділі «Теоретико-методологічне підґрунтя вивчення дискурсивної особистості дурня-сміхача»** проаналізовано підходи в лінгвістиці та суміжних науках до вивчення феноменів карнавалу як свята та карнавалізації як постійного процесу буття; схарактеризовано об'єкт дослідження – дискурсивну особистість дурня-сміхача як головного суб'єкта карнавального простору; виявлено основні типи та оригінальні різновиди дурня-сміхача у лінгвокультурі США та Великої Британії на засадах загальнонаукових діалектичних принципів та лексичного аналізу; розроблено методіку аналізу дискурсивної особистості дурня-сміхача у карнавалізації.

Основою карнавалізації сучасності є діалогізм, який підкреслює взаємний зв'язок людини зі світом. У карнавальному просторі розширюються межі діалогу: виділяється опосередкований діалог (діалог з самістю); розмивається хронотоп (нові сфери та жанри розповсюдження карнавалізації). Головним учасником карнавалізації виступає карнавальна особистість людини, що розважає інших, номінацією якої в англломовній лінгвокультурі є лексема *fool*.

Лексема *fool* має декілька лексичних значень. Результатом аналізу за даними авторитетних англійських та американських тлумачних словників у дисертації встановлено сім основних лексичних варіантів її значень. Два з цих лексичних значень (далі – ЛЗ) не ввійшли до подальшого розгляду,

тому що трактуються як стан фізіологічного або психічного відхилення. Інші ґрунтуються на значенні «дурникувати», «сміятися» і репрезентують дурня як розумну особистість, здатну генерувати жарти цілеспрямовано. Відповідно, на основі цих ЛЗ та ознак карнавальної культури сформовано нове поняття, що позначено складеною номінативною одиницею **дурень-сміхач**. Обрання саме цієї номінації на позначення дискурсивної особистості досліджуваного типу пояснюється функціональними зв'язками її конститuentів: дурень – той, що дурникує, грає, шуткує; сміхач – той, хто розважається та розважає інших. Таким чином, дурню-сміхачу властиві такі карнавальні характеристики: а) існування заради забави (ЛЗ 4); б) прикидання дурнем, маска мудреця, філософа (ЛЗ 5); в) кмітливість (ЛЗ 6); г) критика (ЛЗ 7).

З цих визначень випливає, що дурень-сміхач є базовою дискурсивною особистістю карнавального простору, що свідомо поводить себе нерозважливо, корчить з себе дурня, яким насправді не є. Його мета – контакт з адресатом у формі комічної гри. Шуткувати та блазнювати – це професійний та непрофесійний обов'язок клоуна, блазня, буфона та трикстера. Чотири виділені типи дурня-сміхача засновані на архетипах, а їх риси отримують розвиток у діахронії. Вони об'єктивуються через діалектичні принципи взаємозв'язку, протиріччя, історизму та творчої активності.

Принцип діалектичного взаємозв'язку застосовується у зовнішній та внутрішній діалогічності постаті дурня-сміхача. Зовнішня діалогічність відтворюється за її соціально-комунікативним статусом у ситуаціях: а) рівності (дурень-сміхач та аудиторія – рівноправні партнери); б) комунікативного та соціального лідерства дурня-сміхача; в) комунікативного лідерства дурня-сміхача та соціальної переваги соціуму. Внутрішня діалогічність набуває форми адресації: дурень-сміхач – аудиторія; дурень-сміхач – самість.

Принцип діалектичного історизму є підґрунтям історично набутих ознак типів дурня-сміхача. Сучасний клоун зберігає мовну традицію клоунських імен-антропонімів. Блазневі характерна функція розваги, для чого він використовує жарти, розіграші, смішні інтермедії. Буфони володіють особливою експресивністю – наповненість мовлення пейоративами та вигуками. Трикстер бере свій початок з міфів, отримуючи зооморфні ознаки.

Принцип діалектичного протиріччя реалізується двоаспектно в постаті дурня-сміхача: 1) у своєму образі він поєднує риси простака та інтелектуала; 2) у порушенні мовних, мовленнєвих, онтологічних, логіко-поняттєвих та валоративних норм, що притаманне всім типам дурня-сміхача. Ця суперечність приводить до метафоричності та подвійності значення.

Принцип діалектичної творчої активності актуалізує карнавальність

дурня-сміхача США та Великої Британії з точки зору вербальної та невербальної комунікації. Результатом стає творчо оформлене мовлення, якому характерна оригінальність тем, актуальність тематики, імпровізація та креативність. Лінгвокреативність у мовленнєвій та немовленнєвій сферах є інгерентною ознакою дурня-сміхача та простежується в особливостях діахронічного розвитку кожного з його типів. З початку ХХ ст. серед клоунів поширення набуває амплу лякаючого та лікарняного клоунів. Перший викликає острах та є антиподом дурня-сміхача. Другий діє в жанрі лікарняної клоунади, основна функція якої – психотерапевтична. На робочому місці популярність отримують класичні блазні – корпоративний та офіційний, яким властива розважальна функція.

Інтегральними рисами англомовного буфона є ерудованість, гумористичність, емоційність. Британський буфон використовує вигадані історії про диваків (noodle stories) або непристойні оповідання (bawdy stories); американський буфон – жарти та небилиці як форми легкого гумору. Американський та британський трикстери характеризуються переносом рис зооморфності до сучасного комунікативного простору засобами стилізації під фольклорних персонажів (Coyote, Raven, Brother Rabbit, Brother Fox).

Методика аналізу дискурсивної особистості дурня-сміхача у карнавальному просторі США та Великої Британії здійснюється в рамках функціонально-комунікативної стилістики тексту. Дослідження ґрунтується на методах *діалектико-діалогічного підходу, дискурс-аналізу, інтерпретаційно-текстового, етнолінгвістичного та лінгвостилістичного аналізів*. Процедура розвідок охоплює такі **етапи**: 1) виділення постаті дурня-сміхача як головного суб'єкта карнавального комунікативного простору; 2) визначення семного складу ключової номінації на позначення дурня-сміхача відповідно до характеристик його дискурсивної особистості; 3) виявлення специфіки основних та маргінальних видів дискурсивної особистості дурня-сміхача США та Великої Британії; 4) розкриття особливостей втілення загальнонаукових діалектичних принципів дискурсивної особистості дурня-сміхача лінгвальними, невербальними та надвербальними засобами.

У **другому розділі «Дискурсивна особистість дурня-сміхача у карнавальному просторі США та Великої Британії»** за допомогою принципів діалектичного взаємозв'язку, історизму та протиріччя з'ясовано особливості процесу карнавалізації клоуном, блазнем, буфоном та трикстером.

Специфіка дискурсивної особистості американського та британського **клоуна** виражається у трьох аспектах:

По-перше, вона виявляється в експлікації принципу діалектичного історизму. Традиції клоунади полягають у застосуванні оригінального гриму,

реквізиту та костюму для асоціації лише з певним клоуном (Glenn «Frosty»); у використанні традиційних лінгвокультурних імен-антропонімів (асоціації з супергероями – Bony Maroni; із зірками – Mercedez). Антропоніми на позначення клоунів та їх надвербальні традиційні риси виконують експресивно-емоційну, комунікативну та аксіологічну функції.

По-друге, відповідна специфіка розкривається у принципі діалектичного взаємозв'язку. У наступному монолозі-роздумі клоун проявляє свою внутрішню діалогічну активність. Наприклад,

It's funny, isn't it? My life is so funny that I had a life time of laughters. The bitter tears have mixed up with the tears of joy that I couldn't differentiate the two. So, I look like this, one who couldn't smile and who couldn't cry as well
(A Clown's Monologue).

Роздуми клоуна одночасно про свою професію та життя у цілому демонструють явне протиріччя артиста в масці та без маски (*one who couldn't smile; who couldn't cry as well*). Емоційність його філософських думок підсилюється лексичними синонімічними повторами (*funny, laughters, bitter tears, tears of joy*).

По-третє, принцип діалектичного протиріччя спостерігається в композиції виступу клоуна (порушення сюжету комунікації) та персонажних лініях (зміна соціальних ролей учасників комунікативної ситуації). Прикладом останнього є лікарняна клоунада: перетин офіційної сфери (медицини) та розважального компоненту (медик у клоунській перуці).

Діалектичність карнавалізації комунікативного простору **блазнем** утілюється у трьох діалектичних принципах:

1) Принцип діалектичного історизму виявляється у володінні інтелектуальним комізмом у формі цитування, використанні фразеологізмів та каламбурів. Наприклад, офіційний блазень Петеркін, який згідно з етикетом не може жартувати з королівських осіб, у розмові з королевою Єлизаветою II демонструє свій розум та почуття гумору у такий спосіб:

Queen: Why can't you tell jokes like other Jesters?

Jester: Ok. Name a subject.

Queen: How about the Queen?

Jester: The Queen is not a subject (Peterkin).

Комізм заснований на порушенні блазнем валоративних норм та полісемії слова *subject*: а) тема, б) підданий. Багатозначність слова *subject* реалізує тим самим ігровий потенціал мови.

2) Принцип діалектичного взаємозв'язку втілюється у формах кооперативного партнерства, емпатії та критичної комунікації. Блазень продумує своє мовлення, поведінку заздалегідь, підбирає актуальну тематику та форму вираження, орієнтуючись на своїх адресатів: їх статус, вік, стать,

національність, релігію тощо. Наприклад, блазень-комік Левіс Блек аналізує політичну ситуацію в країні, вживаючи знайомі імена політиків, що вже стали символічними:

Lewis Black: In my lifetime, we've gone from Eisenhower to George W. Bush. We've gone from John F. Kennedy to Al Gore. If this is evolution, I believe that in 12 years, we'll be voting for plants (Lewis Black's Best Jokes).

Блазень іронічно використовує стилістичний прийом зниженої градації: якщо у дарвінському розумінні *evolution* асоціюється з розвитком, то в американському суспільстві замість розвитку може спостерігатися деградація.

3) Принцип діалектичного протиріччя має такі вияви: блазень у більшості випадків звертається до порушення логіко-поняттєвих норм – адресат сприймає жарти легше. Логічну інконгруентність убачаємо в парадоксальному висновку американського блазня стенд-ап коміка Дж. Лено:

Jay Leno: World Health Organization announced an outbreak of the bird flu. Quite serious. It is the most threatening bird-related disease since Chicken McNuggets (Jay Leno).

У прикладі значення гіпероніма *bird* поширюється на значення гіпоніма *Chicken*. Гумор забезпечується співставленням блазнем медичного діагнозу *bird flu* та їжі фастфуду *Chicken McNuggets*, що прирівнюється за користю до захворювання.

Специфіка англомовного **буфона** полягає у таких діалектичних принципах:

1) Принцип діалектичного історизму виражається в тому, що найбільш розповсюдженими техніками буфона є клішовані жарти (діалогічні, монологічні, віршовані) та класичний гумор (Yo mama jokes). Наприклад, *Yo'mama it was so cold in Hawaii that I had to put on shoes* (100 funny jokes by 100 comedians).

Комізм породжується оксимороном та обманутим очікуванням, що базується на культурному знанні: якщо холодно, то людина зазвичай одягає чоботи, а не туфлі, але, як відомо, аборигени на Гавайях ходять босоніж.

2) Принцип діалектичного взаємозв'язку відбивається в тому, що буфонам властиве втілення гармонізуючої функції:

RF: I liked my poncho except it had little holes the size of my fingers, so I'd go to reach for something right through it and be stopped.

LM: oh[all laugh] (Hay J. Gender and Humour).

Жінка-буфон дотепно коментує ситуацію, що виставляє її у недоброму світлі. Комізм заснований на стилістичному прийомі зменшення (*little holes the size of my fingers*), що ґрунтується на парадоксі: через маленькі дірки у пончо – жінка вкрала менше, ніж хотіла і була затримана через дрібничку.

3) Принцип діалектичного протиріччя реалізується у порушенні норм:

Bernard: A collected works of Ch. Dickens.

M.: Real leather?

Bernard: Real Dickens.

M.: I have to know if they're real leather, because they have to go with the sofa. Two hundred for them.

Bernard: Leather-bound pounds?

M.: No.

Bernard: I need leather-bound pounds to go with my wallet (Black Book).

Буфон Бернард навмисно звертається до онтологічних порушень у виборі книги людиною за обкладинкою, а не за змістовим наповненням (випадок метонімії). Гумор створює глузування Бернарда над забаганкою клієнта у формі іронічних порівнянь, несумісних з постаттю великого письменника: *real leather – real Dickens vs leather pounds – leather wallet*.

Діалектичність карнавалізації комунікативного простору англomовним **трикстером** відображається у:

1) Принципі діалектичного історизму: репрезентація національно-культурної специфіки у прецедентних феноменах:

Jeb Bush: They call me Veto Corleone because I vetoed 2500 separate line items in the budget (Jeb Bush).

Гумор американського політика-трикстера Джеба Буша забезпечується мовною грою: *veto* як практика накладання вето та нова власна назва *Veto Corleone*, що є алюзією на головного героя роману «Хрещений батько».

2) Принципі діалектичного взаємозв'язку: конфліктне встановлення контакту, що виражається в ігровій та метафоричній формах, відповідно до трикстерської природи. Наприклад, під час свого виступу з промовою перед публікою член сенату США Білл Мак Кей не отримує належної реакції від аудиторії – оплесків, аплодисментів або навіть свисту. Для того, щоб підтримати контакт, а точніше, спричинити його, він набуває характеристик трикстера та вдається до глузування щодо відсутності контакту з боку адресатів:

McKay: Are there any questions? I'll be happy to answer all the questions. Any comment? Suggestions? Dirty jokes? (The Candidate).

Карнавальність ситуації актуалізується саме нелінійним рядом, який завершується інконгруентною номінацією *dirty jokes*.

3) Принципі діалектичного протиріччя: переважання порушень логіко-поняттєвих норм (протиріччя імпліцитного та експліцитного планів мовленнєвого вираження). У нижченаведеній комунікативній ситуації один із друзів виступає трикстером. Своїм негативним висловленням, поданим у жаргівливій формі щодо талановитості товариша, він не ображає його, а навпаки, спонукає до дії, тобто ошукує його (хитрість – історична риса трикстерів-тварин):

Your talent is like the Loch Ness monster. Nobody has seen it yet
(Dyrel M. Beyond a Joke).

Комічний ефект утворюється прийомом іронії за допомогою порівняння відсутності таланту людини з Лохнеським чудовиськом.

Третій розділ «Утілення принципу творчої мовленнєвої активності дискурсивної особистості дурня-сміхача США та Великої Британії» присвячено розкриттю креативності клоуна, блазня, буфона та трикстера у вербальній, невербальній та надвербальній царинах.

Клоун вирізняється гармонійним поєднанням вербальних компонентів мовлення з невербальними та надвербальними складовими. Американський клоун Д. Райз в антре виступав зі свинєю Сибіл:

Dan Rice: I've seen the Learned Pig. He knows his letters, and can hunt the alphabet without a grunt; can add, subtract, and knows the rule as well as any boy in school; by working with his head and snout he finds the truth without a doubt. How a brute so low was taught by man so much to know!

(Dan Rice and the Learned Pig).

У репризі порушено онтологічні норми: свиню навчили людським здібностям, які їй не потрібні. Гумор ґрунтується на комічності ситуації, вираженої фонетичними та лексичними засобами (важко навіть уявити хрюка, який замість хрюкання вимовляє літери та знає математичні правила), а римування додає експресивності.

Лікарняний клоун виокремлюється реалізацією психотерапевтичної функції. В основі жанру лікарняної клоунади перебувають буфонада та ексцентрика (невербальна сфера); комізм глузування, підтримки, стереотипу, сарказму та дисбалансу (вербальна сфера):

Man: Call me an ambulance!

Clown: Okay, you're an ambulance! (Yus F. Humor and Relevance).

Вищенаведений жарт демонструє двозначність лексеми *to call*: 1) викликати та 2) називати, що виражається омонімією слова *call me*: «викликати» (швидко) та «називати» (швидкою).

Лінгвокреативна складова мови **блазня** характеризується пародіюванням та видозмінюванням існуючих фразеологізмів у цілях мовної гри. Комізм наступної ситуації засновано на фізіологічних вадах суб'єкта *deaf boy* та обіграванні фразеологізму «*a dirty joke*» (брудний жарт):

Red Skelton: Heard about the deaf boy who used sign language? He told his mother a dirty joke and she washed his hands out with soap (Red Skelton).

Накладання прямого та непрямого значень фразеологізму *a dirty joke* приводить до комізму: глуха дитина розповіла вульгарний жарт мовою жестів, і мати вимила йому руки. Гумор підсилюється трансформуванням фразеологічного виразу *to wash one's mouth out with soap* (насварити за неприйнятну лексику) до *to wash one's hands out with soap*.

Невербальними блазнівськими включеннями є жестикуляція, що візуалізує жарти блазня; зміна інтонації як механізм маніпуляції публікою; зміна голосу на період усього номеру (голос-образ) або на деякий період (голос-вставка). Так, Е. Філіпс у нижченаведеному жарті застосовує промовистий фальцет. Нестандартність його образу – інтелігентна особа з фірмовою зачіскою 70-х років. У своєму виступі він зображує розумного екстрасенса:

Emo Philips: How many people here have telekinetic powers? Raise my hand
(Emo Philips).

Комічність полягає у мовній грі: кліше *raise your hand* vs *raise my hand*, де блазень в ігровій формі вказує на свої унікальні телекінетичні властивості.

Буфон актуалізується в первинних жартах, що є простими для інтерпретації. У міжособистісному спілкуванні він надає перевагу вербальним компонентам спілкування. У комунікативній ситуації керівник-буфон Бет критикує поведінку адміністратора Маріон, яка спілкується в чаті замість виконання обов'язків:

Beth: Marion, serious affairs of state will have to wait.... we have trivial issues needing attention (Holmes J. Power and Politeness in the Workplace).

Джерелом гумору виступає прийом іронії: тривіальні справи (*trivial issues*) – це робота, а спілкування в чаті – заняття державного рівня (*serious affairs of state*). Таке порівняння є парадоксальним.

Історично набуті лінгвокреативні характеристики **трикстера** (хитрість, спритність, розум) проявляються вербальними засобами іронії та сатири. У наступному прикладі вчитель виступає трикстером, адже його мета – підкреслити проблеми, які має студент з орфографією:

Teacher: I'm glad to see your writing has improved.

Student: Thanks.

Teacher: Now I can see how bad your spelling is though!

(Deiter R. The Use of Humor as a Teaching Tool in the College Classroom).

Учитель глузує над студентом, який покращив каліграфічність свого письма (*writing*), але за рахунок цього виявилися проблеми з орфографією (*spelling*). Комізм утілюється в імпліцитній формі запитання вчителя: «Що будемо далі покращувати?...».

Дискурсивна особистість дурня-сміхача у карнавальному просторі США та Великої Британії використовує креативний мовний потенціал у своєму авторському стилі, що виражається у відмові від шаблонності, маскуванні істини, наданні яскравості комічному мовленню.

ВИСНОВКИ

1. Пропонована дисертація виявляє функціонально-комунікативні характеристики типів дискурсивної особистості дурня-сміхача як головних суб'єктів карнавального комунікативного простору США та Великої Британії. Важливим набутком є залучення лінгвофілософського методу, що полягає у застосуванні діалектичних принципів до вивчення дискурсивної особистості дурня-сміхача.

2. Карнавалізація – це постійний, необмежений прояв комічного у сучасному соціокультурному середовищі, що розповсюджується на театр та цирк, естраду та телебачення, ток-шоу, мас-медіа та Інтернет-простір, на робоче місце, дім, родину. Головною фігурою карнавалізації є дискурсивна особистість дурня-сміхача як ведучого карнавального процесу; карнавальне світовідчуття виступає основою діалогічних відносин та способом впливу на адресата. У карнавальному просторі дурень-сміхач актуалізується за допомогою діалектичних принципів – взаємозв'язку, протиріччя, історизму та творчої активності.

3. Згідно аналізу лексеми *fool* дискурсивну особистість дурня-сміхача відбивають чотири лексичні значення із сімох виявлених, що за прямими словниковими дефініціями відповідають клоуну, блазню, буфону та трикстеру. Клоун, блазень та трикстер належать до соціально-професійної сфери, що визначається їх професійною приналежністю – офіційне місце роботи або освіта. Буфон та трикстер відносяться до непрофесійної сфери – кожна людина за певних умов здатна набути характеристик дурня-сміхача. З метою створення комічного та маніпулювання адресатом зазначені типи обіграють інконгруентні комунікативні ситуації вербальними, невербальними або надвербальними засобами.

4. За принципом діалектичного взаємозв'язку дурень-сміхач перебуває в постійному контакті з аудиторією та навколишнім світом. Таке діалогічне спілкування постає у формах рівноправних відносин (аудиторія та дурень-сміхач як партнери), а також нерівноправних (комунікативне лідерство дурня-сміхача або публіки) відносин або форми внутрішньої діалогічності (дурень-сміхач – самість). За принципом діалектичного історизму дурні-сміхачі зберігають історично властиві їм характеристики у сучасному просторі: клоун – імена-антропоніми, грим, реквізит; блазень – ампула офіційного блазня; буфон – експресивність мовлення у формах класичних жартів; трикстер – мовленнєве оформлення зооморфних ознак (хитрість, перевертність). За принципом діалектичного протиріччя всі типи дурня-сміхача створюють жарти, порушуючи логіко-поняттєві, онтологічні та валоративні норми. За принципом діалектичної творчої активності дурень-сміхач утілюється в креативності мовлення, використовуючи оказіоналізми,

оксиморони, еліптичні конструкції як форми продукування гумору.

5. Жарт є універсальним мовленнєвим жанром, який застосовує дискурсивна особистість дурня-сміхача США та Великої Британії. Для створення комічного кожен із типів дурня-сміхача залучає певні способи: клоун – вербальні засоби (гіпербола, асонанс, алітерація) у поєднанні з надвербальними (костюм та атрибутика); блазень – інтелектуальний комізм, виражений мовними засобами (здебільшого, тропами); буфон – підготовлені імпровізації (noodle stories, bawdy stories, анекдоти та небилиці), змушення адресата підіграти йому; трикстер як дурень-сміхач – стилізацію себе під фольклорного трикстера (іронія та сарказм у мовленні).

6. Оригінальними різновидами типів дискурсивної особистості дурня-сміхача США та Великої Британії за соціально-професійною сферою є: а) лікарняний клоун – професійний актор, аматор або лікар у костюмі клоуна, які грають мовними засобами. В основі лінгвокреативності лікарняного клоуна перебуває психотерапевтична функція; б) корпоративний блазень як документально закріплена посада на робочому місці та офіційний блазень, що копіює риси блазнів минулих епох. Гумор – це їх робота, а його продукування – професійний обов'язок: комізм реалізується на стиці вербаліки та невербаліки – одна доповнює іншу та підсилює її.

Проведене дослідження відкриває **перспективи** подальшого вивчення дискурсивної особистості дурня-сміхача у різних типах інституційного та неінституційного дискурсів, а також у рамках зіставного аналізу з аналогічними представниками інших лінгвокультур, зокрема української, канадської та австралійської. Запропонована тема також дає можливість розгляду дискурсивної особистості дурня-сміхача у маніфестації його типів в англомовному художньому дискурсі та у віртуальному просторі.

Основні положення дисертації відображено у таких публікаціях:

**Монографії, в яких опубліковані
основні наукові результати дисертації**

1. Самохіна В. О., **Тарасова С. О.** Еколінгвістичний комізм лікарняної клоунади // Development and modernization of philological sciences: experience of Poland and prospects of Ukraine: Collective monograph. Kielce, Poland. Baltija Publishing, 2017. P. 327–344.

Особистий внесок здобувача полягає у визначенні та побудові класифікації основних засобів реалізації психотерапевтичної функції лікарняної клоунади у вербальній та невербальній сферах.

2. Samokhina V. O., **Tarasova S. O.** Carnivalization of a joking teacher // Development trends in pedagogical and psychological sciences: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph. Riga, Latvia.

Baltija Publishing, 2018. P. 278-287. DOI: http://dx.doi.org/10.30525/978-9934-571-27-5_45

Особистий внесок здобувача полягає у детальному аналізі функціональних характеристик викладача-сміхача, обробці практичного матеріалу та проявів мовної креативності.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

3. Самохіна В. О., **Тарасова С. О.** Лікарняна клоунада як різновид гумористичної комунікації // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов». Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2014. № 1125. С. 6–12.

Особистий внесок здобувача полягає у зборі, аналізі фактичного матеріалу та характеризації основних типів гумору, що залучаються у жанрі лікарняної клоунади.

4. Тарасова С. О. Комічні особистості блязня та клоуна в діалогічних відносинах // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов». Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2015. Вип. 81. С. 163–170.

5. Тарасова С. О. Об'єктивізація поняття «дурень» в англійській картині світу // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»: збірник наукових праць. 2016. Вип. 60. С. 315–318.

6. Тарасова С. О. Маска-імідж в англійському політичному дискурсі // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов». Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2016. Вип. 84. С. 136–142.

7. Тарасова С. О. Рефреймінг концепту «дурень» в англійській картині світу // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія «Філологічні науки». 2016. Вип. 10. С. 75–81.

8. Тарасова С. О. Діалектичні принципи взаємозв'язку та протиріччя в карнавальному дискурсі // Кременецькі компаративні студії: науковий часопис. 2017. № 7. Т. 2. Вип. 7. С. 285–293. (видання входить до наукометричних баз Index Copernicus International, Cite Factor, Research Bible, InfoBase Index)

Наукові праця у зарубіжних спеціалізованих виданнях

9. Tarasova S. O. Mask «Buffoon» in Modern English Discourse // Science and Education a New Dimension. Philology, IV (27). 2016. Issue 107. P. 53–55. URL: <http://scaspee.com/all-materials/mask-buffoon-in-modern-english-discourse-tarasova-s-o>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

10. Тарасова С. О. Типологія дурнів у британській сміховій культурі //

Сучасна англїстика: до 85-рїччя кафедри англїйської фїлологїї: тези доповїдей VI Мїжнародного наукового форуму (м. Харкїв, 23 вересня 2015 р.). Харкїв: ХНУ іменї В. Н. Каразїна, 2015. С. 135–137.

11. Тарасова С. О. Феномен маски в соціальній комунїкації // Сучасна іноземна фїлологїя: дослідницький потенціал: тези доповїдей VII Мїжнародного наукового форуму (м. Харкїв, 23 листопада 2016 р.). Харкїв: ХНУ іменї В. Н. Каразїна, 2016. Ч. 2 (М – Я). С. 80–82.

12. Тарасова С. О. Дїалектична природа комунїкативної особистостї дурня // Каразїнські читання: Людина. Мова. Комунїкація: тези доповїдей XV наукової конференції з мїжнародною участю (м. Харкїв, 5 лютого 2016 р.). Харкїв: ХНУ іменї В. Н. Каразїна, 2016. С. 196–197.

13. Тарасова С. О. Дурень як соціальний тип // Художні феномени в історії світової літератури: перехїд мови в письменництво («Горизонт очїкування»): тези доповїдей II Мїжнародної конференції. (м. Харкїв, 8–9 квітня 2016 р.) Харкїв: ХНУ іменї В. Н. Каразїна, 2016. С. 81–82.

14. Tarasova S. O. Hypostases of Fools in English Speaking Culture // 8th Łódź Symposium «New Developments in Linguistic Pragmatics». 15–17 May, 2017. University of Łódź, Poland, 2017. P. 107-108.

15. Тарасова С. О. Рефреймінг комунїкативної поведїнки концепту «дурень» в англломовній картинї світу // Людина у мовному просторї: історична спадщина, проблеми, перспективи розвитку: матеріали I Мїжнародної науково-практичної конференції. (м. Бердянськ, 19–20 травня 2016 р.) Бердянськ, 2016. С. 276–278.

16. Тарасова С. О. Лексема «fool» в англломовній картинї світу // Каразїнські читання: Людина. Мова. Комунїкація: тези доповїдей XVI наукової конференції з мїжнародною участю. (м. Харкїв, 3 лютого 2017 р.) Харкїв: ХНУ іменї В. Н. Каразїна, 2017. С. 127–128.

АНОТАЦІЯ

Тарасова С. О. Дискурсивна особистість дурня-сміхача у карнавальному просторї США та Великої Британії. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата фїлологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови. – Харкївський національний університет іменї В.Н. Каразїна Міністерства освіти і науки України, – Харкїв, 2018.

Дослідження присвячено вивченню дискурсивної особистостї дурня-сміхача у карнавальному комунїкативному просторї США та Великої Британії. Дурень-сміхач визначається як базовий елемент карнавальної культури, який, надягаючи маску коміка, переслїдує мету розважити оточуючих. Відповідно видїлено чотири основні типи дурня-сміхача: клоун, блазень, буфон та трикстер, що реалїзуються у межах професійної та

непрофесійної сфер. Проведено поаспектний аналіз проявів комічного виділених типів дурня-сміхача за допомогою загальнонаукових діалектичних принципів – взаємозв'язку, історизму, протиріччя та творчої активності. Виявлено вербальні, невербальні та надвербальні засоби, які використовує дурень-сміхач США та Великої Британії з метою створення гумору.

Ключові слова: блазень, буфон, діалектичний принцип, дискурсивна особистість, дурень-сміхач, карнавалізація, клоун, трикстер.

АННОТАЦИЯ

Тарасова С. А. Дискурсивная личность дурака-смехача в карнавальном пространстве США и Великобритании. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.04 – германские языки. – Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина Министерства образования и науки Украины. – Харьков, 2018.

Исследование посвящено изучению дискурсивной личности дурака-смехача в карнавальном коммуникативном пространстве США и Великобритании. Дурак-смехач определяется как базовый элемент карнавальной культуры, который, надевая маску комика, преследует цель развлечь окружающих. Соответственно выделяются четыре базовых типа дискурсивной личности дурака-смехача: клоун, шут, буффон и трикстер, которые реализуются в рамках профессиональной и непрофессиональной сфер. Проведен поаспектний аналіз проявлень комічного основньх типов дурака-смехача на основе общенауковых диалектических принципов – взаимосвязи, историзма, противоречия и творческой активности. Проанализированы вербальные, невербальные и надвербальные средства, которые используют дураки-смехачи США и Великобритании для создания юмора.

Ключевые слова: буффон, дискурсивная личность, дурак-смехач, карнавалізація, клоун, принцип диалектики, трикстер, шут.

ABSTRACT

Tarasova S. O. Discourse Identity of the Fool-Wisecracker in the Carnival Space of the USA and Great Britain. – Manuscript.

Thesis for a Candidate's Degree in Philology: Speciality 10.02.04 'Germanic Languages'. – Vasyl Karazin Kharkiv National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv, 2018.

This thesis examines a discourse identity of the fool-wisecracker in the carnival communicative space of the USA and Great Britain. Carnival discourse reflects a specific perception of the world – the carnival model of the world which inherits a clear structure, norms, rules, forms, types of imagery, and rests on the foundation

of laughter in continuous dialogue which stands in opposition to official culture. Culture acquires the features of carnival based on principles of dialogism. The emergent carnival space becomes a mass socio-cultural phenomenon of dual nature and obtains the name of carnivalization. On the one hand, the basis of it is dialogism, which emphasizes direct relationship between man and the world. On the other hand, in such carnival space, boundaries of dialogue expand to embrace not only direct but also indirect dialogue. The chronotope is eroded (emergence of new spheres and genres of carnivalization).

A discourse identity of the fool-wisecracker is defined as that of the leader of carnival process who puts on a comic mask and involves the public into comic play with his jokes using creative verbal and non-verbal means. His attributes are entertainment, playing the fool, critical perception of the world, linguistic intelligence, expression of philosophical views and opinions in the comic form. A discourse identity of the fool-wisecracker in the carnival space of the USA and Great Britain is a manifestation of the high-context culture, which reveals itself in the combination of verbal, non-verbal and supraverebal means to create humour. In order to fulfill this task, he uses a variety of expressive means. They are divided into supraverebal (costume, props), nonverbal (facial expressions, gestures) and verbal (irony, sarcasm) ones. The fool-wisecracker forces the audience to believe in his humorous stories, engaging the public to play the game by his rules, ridicule, tricks.

According to these characteristics, four basic types of a discourse identity of the fool-wisecracker are distinguished: the clown, the jester, the buffoon and the trickster who belong to professional or non-professional spheres. The socio-professional sphere is the domain of the clown, the jester and the trickster: humor is their job and a working duty. The non-professional sphere is represented by the buffoon and the trickster displaying humor in everyday life.

All the above mentioned types of the fool-wisecracker carnivalize communicative space according to the basic principles of dialectics as a form of understanding the opposition in which life, consciousness, and history abound. Each of the dialectical principles acquires its specificity considering a discourse identity of the fool-wisecracker:

- the principle of dialectical interconnection (dialogic relations of the fool-wisecracker with the audience, public, the world and his own identity);
- the principle of dialectical contradiction (violation of logical conceptual, ontological and valorative norms in jokes as the main form of the comical);
- the principle of dialectical historicism (historically inherent features of the fool-wisecracker: props, anthroponomy, zoomorphisms, usage of classic forms of jokes (for example, Yo mama jokes) and widespread jokes passed on by word of mouth);
- the principle of dialectical creative activity (the subject's relevance and originality, speech creativity, identity of the fool-wisecracker, specificity of displaying humour).

The fool-wisecracker appears in specific roles of a clown-doctor, official and corporal jesters, which are becoming widespread. The unique characteristics of the four basic types of the fool-wisecracker is linguocreativity. The fool-wisecracker's speech is full of hyperbolism and paradoxes. The clown's humour is a combination of verbal means with supravverbal and non-verbal ones where mimicry and gestures dominate over humor production. The clown and the buffoon's humour is similar in their verbal and nonverbal components. They take a form of inclusions such as gestures that visualize jokes; intonation changes as a mechanism for manipulating the public; voice change during the entire performance (voice-image); voice change for a certain period of a performance (voice-insert). A characteristic feature of the trickster is manifestation of zoomorphic features such as trick and ridicule in speech; they take the form of irony and sarcasm.

Key words: buffoon, carnivalization, clown, discourse identity, fool-wisecracker, jester, principle of dialectics, trickster.

Підписано до друку 26.10.2018.
Формат 60 x 90/16. Друк ризографічний.
Гарнітура Times New Roman.
Зам. 1210/2018. Ум. вид. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Ціна договірна.

Надруковано ФОП Сверделов М.О.
м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 24, корп. А, кв. 33.
Свідоцтво про державну реєстрацію ВОО № 971661 від 13.12.2005.